

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singlaritici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesanrulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 11.

— Sibiu, Sambata 6 18 Februaru. —

1882.

Economi'a nationala.

(Urmare.)

Sistemulu industrialu celu mai potrivitu pentru starea actuala a poporului romanu.

Dupa timpu si dupa imprejurarile proprii ale fiacarei tieri, industri'a cá si agricultur'a se póte practica in trei moduri deosebite; cu alte cuvinte, intr'o tíera póte se esiste industri'a mare, medie si mica, sau: fabric'a, industri'a domestica si meseri'a, dupa cum in esplotatiunea agricola exista cultur'a mare, cultur'a medie si cultur'a mica. Luandu cá exemplu o tíera dintre cele mai inaintate, pe Engliter'a, constatam cá cu privire la industrie predominesce aceea ce se numesce fabric'a, adeca industri'a in mare, alaturi cu care functionédia industri'a domestica si fórté puçinu meseri'a. In aceea si tíera cu privire la esplotatiunea pamentului se afla in frunte aceea ce se numesce cultura mare, atátu de laudata de unii dintre economistii englesi si alaturi cu densa cultur'a medie si pe alocurea cultur'a mica.

Predomnirea acelei din cele trei forme, sub care se arata industri'a ori agricultur'a, constituiesc aceea ce potemu numi sistemulu sau regimulu industrialu ori agricolu alu localitatii.

Cu privire la esplotatiunea pamentului cestiunea de a se sci care dintre cele trei sisteme de cultura, adeca cultur'a mare, media si mica este de preferita, a fostu discutata de cátra cei mai de frunte economisti, si rezultatulu parerilor emise este cá, ori-ce s'aru dice, nu este in folosulu unui Statu, cá se domnesca cultur'a mare; cá din tóte punctele de privire esistenti'a celor trei sisteme este preferibila, dandu-se cátu mai mare intindere culturi mijlocii si celei mici.

Pentru industrie cestiunea este de abia pusa, si acésta se explica printr'aceea, cá ceea ce se numesce industrie mare, fabric'a, de abia datédia dela inceputulu secolului. In timpululu de fatia industri'a mare ocupa unu locu insemnatu si tinde a'si largi sfer'a de activitate. Cu tóte acestea, alaturi cu fabricile si usinele cele mari, lucrédia nenumerate industrii domestice si meserii care, facendu-se bine estimatiunea, producu mai multu decâtu industri'a mare. Nu este aci loculu se cercetamulu care sistemulu industrialu este de preferitu din punctulu de vedere alu intereselor generale ale unei societati; are se mai tréca timpu până candu economistii voru supune cercetariloru lor cestiunea industriei mari, medii si mici, dupa cum au facutu cu cultur'a mare, medie si mica.

In Romani'a neavendu ceea ce se numesce o industrie, nu potemu alege. Intrebarea care se pune este: fiindu date imprejurarile economice si sociale in care se afla tíera nóra; avendu in vedere cá marea majoritate a poporatiunei romane locuiesce la tíera; considerandu cá in starea de astadi nu dispunemu nici de capitalurile necesarii, nici de capacitatile cerute pentru a organizá industri'a mare; tinéndu séma de natur'a climei nóstre, care condamna la o neactivitate silita poporatiunea rurala in timpululu iernei; avendu in vedere cá dupa fericitele deprinderi ale poporului nostru femeea si copií, adeca famili'a, nu este condamnata a trai mai multu in ateliere; tinéndu séma de tóte aceste imprejurari si de altele nementionate: Care sistemulu industrialu trebuiesc adoptatu si incuragiatu in tíera nóra?

Ori-candu s'a vorbitu de intemeierea industriei la noi s'a intielesu, in generalu, infintiarea de fabrici, cu alte cuvinte introducerea industriei mari. Fára a me rosti contra industriei mari; fára a pretinde cá nu se potu infintia in Romani'a mai multe fabrici, tinu se constatu, cá oricare ne-aru fi aspiratiunile, trebuie se ne convingemu cá pentru cá infintiarea de fabrici se se facea in proportiuni mari, se cere cá poporulu se fi ajunsu la óre-care

gradu de desvoltare economica. Fabricile mari presupunu inainte de tóte capitalisti mari si industriari invetiati in fabricatiunea ce'si alegu, piatie pentru desfacerea productelor si in cele din urma muncitori multi si nevoiti prin starea lor se consimtia a se supune vietiei subordonate a fabricelor. Amu pótea citá exemple numeróse pentru a intemeia cá industri'a mare in localitatile care nu intruneau conditiunile enumerate mai susu, n'au produsu rezultatele asteptate, cu tóte incuragiari si protectiunile ce li s'au acordatu.

Pentru totu omulu care cunoesce tíera nóra fiindu invederatu, cumcá nu intrunesc inca conditiunile cerute pentru creatiunea industriei mari, mi se pare cá pentru momentu trebuie se inlaturamulu din programulu nostru economicu introducerea ei in Romani'a. Dicéndu acésta sunt departe de a intielege, cá nici o fabrica mare nu se póte infintia in tíera nóra; din potriiva sunt de parere, cá pentru fabricarea a unor obiecte, pentru extractiunea si fabricarea unor produse industriale, usina si fabrica nu numai cá se póte, dara trebuie preferite. Candu sustínu cá nu se póte admite introducerea industriei mari, intielegu introducerea sea cá sistemulu, preferindu-se industriei domestice si meseriei. Inlaturandu pentru timpululu de fatia industri'a mare, credemu cá organizatiunea nóra industriala trebuie se se intemeie die pe infintiarea industriei domestice si a meseriiloru. Cu timpululu, candu conditiunile economice ale tierii se voru schimba, industri'a mare se va impune dela sine. Acésta este calea naturala a desvoltarii economice in tóte tierile si prin urmare nu póte fi altfelu in tíera nóra.

Inainte de a pasi mai departe, se lamurimulu aceea ce se intielege prin industri'a domestica, sau sistemulu domesticu, dupa cum dicu englesii, ori manufactur'a, dupa cum propune economistulu germanu Roscher. Industri'a domestica este unu terminu de mijlocu intre industri'a mare sau fabrica si intre meserie, adeca industri'a practicata de unu singuru meseriasiu. Acestu sistemulu de industrie se practisédia in mai tóte staturile Europei si in generalu prin sate de cátra cultivatori dinpreuna cu famili'a lor si cu ajutóre din afara. Industri'a tiesutului, a panseturiloru, a postavuriloru si altoru stófe ne infatisédia unu exemplu de industri'a domestica chiaru in staturile unde fabric'a functionédia dejá cu mare succesu. Cultivatori neavendu de lucru pentru totu anulu, nu numai iérn'a, dara si in celelalte ano-timpuri, au invetiatu pe langa plugaritu o meserie órecare. Astfelu chiaru astadi, cu totu progresulu la care a ajunsu industri'a mare, functionédia mai multe industrii domestice in Franci'a, Belgi'a, Danemarc'a, Olanda, Tierile Scandinave, Germani'a, Austri'a, Russi'a si chiaru in Engliter'a. De óre-ce industri'a domestica póte exista alaturi cu fabric'a până si in tierile cele mai inaintate, este cá insusiesce folóse necontestabile, atátu economice cátu si morale si sociale. Toti economistii cari au tractatu chiaru in trécatu cestiunea, sunt unanimi asupra punctului acestuia; ba unii pare cá regretédia cá acésta forma a industriei a fostu inlocuita cu industri'a mare. O comisiune economica a parlamentului britanicu arata, cá ceea ce ar fi de doritu este, cá cele doue sisteme, industri'a mare si industri'a domestica se existe in paralelu una cu alta, dupa cum se petrece in marea orasiu industrialu Leeds, unde fabricantii cei mari de laneturi, pentru a'si complectá asortimentulu sau cisítulu,* cumpera suma de marfuri dela fabricantii cei mici. In departamentulu Seine-inferieure, Oise s. a. l., una dintre cele mai frumóse si banóse industrii, tabelateri'a, se practisédia dupa sistemulu domesticu. Fabricantii mari, cari au inceputu prin a fi simpli lucratori, cumpera materiile prime necesarii pentru fabricatiune

*) Cuventu turcescu

si le impartu intre lucratori dupa case, si in acela siu timpu lucrédia si densi cu familiile lor. Pána astadi in hal'a dela Leeds se afla preste 1800 locuri, unde de doue ori pe septemana tiesetorii de postavuri cari lucrédia a casa la densi, ducu postavurile neispravite pentru a le vinde fabricantiloru mari. Aci langa noi la Brasiovu si aiea, unu numeru insemnatu de sasi laboriosi si economi tiesu in familie cunoscutulu postavu de Brasiovu si'lu desfacu pe la comerciantii. Vestitele panseturi din Germani'a, cunoscute suptu numele de pansa de Olanda, sunt tiesute până astadi de tierani si tierance. Industri'a dantelei de Brucele, renumita in tóta Europ'a, se fabricédia si in fabrici, in care se afla mai multe lucrátóre, inse cea mai mare cantitate se lucrédia a casa, in orasiu sau la tíera. Industri'a metasariloru dela Créfeld se practisédia asemenea intr'unu modu domesticu. Dupa ce fabricantulu pregatesce firele până se fia tiesute; le imparte apoi pe la tiesatori, care lucrédia in casele lor cu famili'a si cu ajutóre. In Russi'a stófele de bumbacu ordinare sunt tiesute tóte prin sate de cátra tierani si candu sunt gata, fabricantii le vapsescu. In Elveti'a broderi'a este o industria domestica. Renumitele dantele si broderii de Alençon si Nancy sunt tiesute de fete si femei, care jume-tate anulu se ocupa cu lucrurile campului. Sialurile de Paris se fabricédia in mare parte de cátra tierani si alti lucratori din departamente, si se apretédia definitivu de cátra fabricantii. La Lyon si la Saint-Etienne, doue orasie vestite in lumea intréga prin infloritórea loru industria, tiesetorii de stófe de metase lucrédia mai multu la densi a casa, ajutati de famili'a lor si de lucratori din afara. Aparatorile de Paris (évantails) se lucrédia in imprejurimile orasielului Noailles, si se apretédia la Paris. La Sheffield in Engliter'a, centrulu fabricatiunei cutítariei, industri'a domestica se practisédia cu deplinu succesu. Fabricantii de arme dela Liège dau de lucru tieraniloru din satele vecine, care esecutédia cu multa arta diferitele piese de armurarie. In sfirsitu chiaru in tíera nóra, ce bruma de industria avemu, se practisédia in familia. Asia spre exemplu, dimi'a, pansa, tieseturile de borangicu,* funieria, tabacari'a,** dogari'a, ferari'a, si alte fabricatiuni sunt organizate in mare parte dupa sistemulu domesticu. In multe orasie tierancele aducu in dilele de téguru trâmbe de totu felulu de pansa, dimii si alte tieseturi.

Asia dara cu totu progresulu ce a facutu industri'a mare, totusi industri'a domestica lucrédia, si lucrédia cu succesu alaturi cu densa, chiaru in staturile cele mai inaintate. Dintr'acésta urmédia, cá orice s'aru dice, acésta forma a industriei nu este destinata a peri, dupa cum n'a peritu si nu va peri cátu va fi lumea cultur'a media si cea mica.

(Va urmá.)

Calcarile de biserici in Transilvani'a si arestari.

Casurile de calcari dela Covasn'a, Brasiovu, Dobra le cunoeschemu. Relativu la cea din urma au venitu la consistoriulu archidiecesanu gr.-or. informatiuni oficióse dela dn. Crainicu parochu alu Dobrei. Din sciri ulterioóre private mai aflamulu, cá auctoritatile administrative nu voru se scia nimicu despre calcarea bisericei din Dobr'a, ci incarca tóta raspunderea in spinarea sergentului de gen-darmi, precum incarcau odinióra jidovii tóte pe-catele lor in spinarea unui tiapu, carui apoi

*) Cuventu turcescu, insémna metasa cruda.

Red.

**) Cuventu ce aduce multa confusiune, daca se deduce dela Tabacu (Herba nicotiana). In Romani'a tabacu semnifica argasitoriu, pelariu, talpariu, dubelariu, tabacaria argustoria.

Red.

li dedeau drumulu in pustietati, cá se se pérda, sau se'lu manance lupii ori siacalii cu pecate cu totu, si asia peccatosii se nu póta fi trasi la respundere de càtra Iehova pentru fàradelegile loru, cu alte cuvente: se insiele si pe D-dieu. Despre locuitori se spune, cà dupace au aflatu despre acea fapta necalificabile, s'au scandalitu fórte, s'au iritatu si asupra parochului, cà-ci au datu chiaile, mai apoi inse s'ar fi adevèritu, cà desdemànétia fiindu, parochulu nu a sciutu nimicu cà tandal'a de clisieriu (fetu) s'a supusu la simpl'a provocare a gendarmiloru si a deschisu biseric'a. Altii inse observa, cà parochii sunt datori se tina chiaiea bisericeii la sine, éra nu se o lase la clisieriu, si apoi la provocari de acelea brutali se nu o dea din mana cu nici-unu pretiu, ci se lase a veni lucrulu la spargerea usieloru si a ferestreloru, cà-ci dice poporulu: pe langa ce in ritulu resariténu gr.-or. nu este suferitu nici-unu mirénu se calce in altariu, decátu numai persóne care stau immediatu in servitiulu altariului, dara apoi in corpulu gendarmiloru se afla multime de individi din alte confessiuni, chiaru si jidovi, pe cari crestini resariteni vediendu cà petrundu in altariu, ilu considera cà profanatu, intocma cum facu si jidovii candu se atinge cineva de thora loru. Dobr'a este unu orasielu in comitatulu Hunedórei, dela Dev'a mai inainte, cu ceva preste 1000 locuitori fosti pàna la 1851 husari de granitia, prin urmare cu atátu le cade mai greu de batjocur'a ce li s'a intemplat.

— La Berescu (Beresztelke) in comitatulu Turdei aprópe de orasiulu S. Reghinu au arestatu pe unu suditu austriacu din Moravi'a de profesiune mechanicu, sub cuventu cà ar fi agentu si spionu muscalescu venitu in tíer'a nóstra cà se rescóle pe romani. Dupace'lu dusera la solgabirau (subprefect) si'lu mai hatira incóce incolu, bietulu omu ii convinse cu pasportu si cu alte documente, cà e cetatiénu austriacu, a fostu ocupatu pàna atunci la càte o fabrica si acum se afla pe drumu spre a'si cautá lucru, in fine ii detera drumulu, inse fara a scapa si de fric'a muscalésca.

Curutii dela „Ellenzék“ din Clusiu au mai scornitu, cà romanii din Transilvani'a tínu adunari in diverse parti ale tíerei si anume cei locuitori pe la fruntariile Moldovei de càtra Oituzu, si ce e mai multu, romanii din Campi'a transilvana (comit. Turd'a, Clusiu etc.) cunoscuti de blandoci cà si oile loru, aru fi cutediatu a se aduna la comun'a Visulea (com. Clusiu); apoi minune si mai mare: romanii au avutu ne mai auditulu curagiu se se adune chiaru si la Reghinu! Mei ómeni, da mare lucru ati facutu voi; ati mersu la tèrgu de septemana, altii la vreunu balu in Reghinu!

Sciti ce ómeni buni? Adunati-ve barbatesce ori-unde si ori-candu aveti trebuintia de a ve aduna, in bisericu la s. liturgia, in scóla la examene, in carnevalu la petreceri, la nunte, la ospetie, la conferentie inaintátorie de cultur'a si literatur'a, de agricultur'a si industri'a tíerei, fara nici-ogena. Lasati pe curuti si pe lobonti se sbiere càtu voru vrea, se mintia càte le place, se alarme lumea intréga contra nóstra prin diariile loru; se nu ne pese de nimicu. Daca ei au nebunitu si li se nalucescu càte siepte mii de draci pe di si nópte, spariendu'si familiile cá se o ia la fuga, nu e vin'a nóstra. Ei dicu cà n'au nici-o trebuintia alt'a de noi, decátu numai de pungile si de sangele nostru, éra de muscali are se'i apere Austri'a si pe Austri'a, Germani'a. Fia asia precum dicu ei si precum nu credemu noi; dara se'i lasamu cá se'si faca de capu.

Prefectii si subprefectii au liste de nume, dupa care pandescu in totu coprinsulu tíerei; gendarmii au asemenea porunci severe. Ce ne pasa, prinda pe càti voru vrea, inchida, maltratedie, cà in fine Europ'a totu va aflá tóte acestea ticalosii si — le va pedepsi.

Arestarile din Galiti'a.

Precum alérga spiritele neurate descrise asia minunatu de càtra s. Vasilie, cá se prinda sufete, intocma asia ambla polonii in tóta Galiti'a cá se mai arestedie din ruteni càtu se póte mai multi, preste cei aratati si de noi in Nr. 9 alu „Obs.“; se pare inse cà ei nu mai afla preteste de ajunsu cá se indópe temnitiele cu adversarii loru, cà-ci cá de diece dile incóce citimu mai multu numai despre calcari de domiciliu, care s'au intinsu pàna la Bucovin'a, unde au mai calcatu si cas'a unui parochu betranu, éra pe elu inca nu l'au arestatu,

ci 'iau luatú numai scriptele càte au aflatu la densulu.

Polonii din Galiti'a, tirani astadi, precum au fostu din natur'a loru totudeauna, sciú se si maltratedie pe cei arestati, se'i insulte, se'i batjocresca. Cà se tacemu de ceilalti nefericiti, pe septuagenariulu consiliariu de curte Dobransky, l'au inchisu in temnitiele din Lemberg intr'unu localu puturos cu hotii la unu locu, éra pe fiica-sa Olga Hrabar o au pusu cu nóue femei publice, vagabunde si hótie, neurate si scárnave, si numai dupa alergaturi si protestari ridicate de càtra ceilalti membrii ai familiei au mutatu pe tata si fiica in chilii mai convenabili. De ce nu judeca polonii, cà odata potu se ajunga si ei pe manile ruteniloru, precum ajunsesera in an. 1846 si cà atunci ar fi vai de sufletele loru. In tóte constitutiunile moderne, bune, nu false, intre celelalte legi fundamentali ale statului este si sanctitatea domiciliului, conformu maximei angliloru: „Cas'a mea, locuinti'a mea este cetatea mea“. Numai in timpuri cu totulu estraordinarie de turburari mari, candu Habeas corpus se suspende totu prin lege, pe càteva septemani sau luni, este permisu auctoritatiloru publice se calce cas'a cuiva, si chiaru atunci numai daca voru avea indiciile cele mai grave pentru vreo crima comisa ori de vreunu complotu in contra statului. In anii din urma s'au definitu si in provinciile austriace binisioru prin lege libertatea personale si securitatea domiciliului. Se vede inse cà acestea legi nóue in Galiti'a nu sunt respectate intru nimicu, precum nu se respecta in Transilvani'a nici chiaru locurile sacre, bisericile. Diariile polóne din Lemberg se incercara se demintia brutalitatile politiei loru; dara „Neue freie Presse“ si alte càteva diarie din Vien'a le demascá documentandu tóte blastematiile acelei politii.

Una din cauzele sau mai bine numai pretestele persecutiunii ruteniloru este, cà ei cari sunt mai toti greco-catolici, aru voi se tréca la orthodoxy'a muscalésca; dara din tóte taimelle de acésta natura s'au adevèritu in càtuva numai despre o comuna rurale cu numele Hniliczky, cà ómenii de acolo si-arú fi cerutu popa neunitu, prin urmare cà: éca vinu muscalii! Pretestu nerusinat. In Austri'a libertatea de a'si alege cineva ori-ce confessiune religiósá este asecurata prin legi pàna la mesura estrema, in càtu se vedu chiaru si casuri, unde persóne catolice trecu la religiunea mosaica, éra altii declara pe la tribunale, cà ei nu au nici-o religiune. Din multimea de ruteni càti s'au stramutatu si se mai stramuta mereu cu locuinti'a din Galiti'a in Bucovin'a, cei mai multi se dau aici de orthodoxy si se incorporédia in archidieceasa dela Cernauti. Cum de nu'i reclama polonii si pe aceia? Au cà rutenii nu mai sunt sclavii loru, cá se aiba asupra le jus gladii et jus primae noctis, precum ilu avusera pàna ce au caditu la Austri'a? Si daca polonii maltratedia asia pe càtiva ómeni sau desperati sau capritiosi, ori betivi, cari trecu dela o bisericu la alt'a, se'si aduca aminte cà totu vechi'a loru tirania este de vina, cà-ci ei au persecutatu chiaru si ritulu, decoratiunile esterne ale bisericeloru rutene, le-au derimatu fruntariile dela altariu si le-au impusu se'si faca altarie romano-catolice; adeca au fostu totu asia tirani asupra ruteniloru gr. cat., precum sunt si muscalii dela Nicolae I incóce asupra acelorasi gr. catholici, cu cari implura temnitiele si colonisédia Siberi'a spre infami'a religiunei.

Romania.

Cestiunea Dunarei.

Siedinti'a dela 12/24 Januariu.

(Urmare si fine).

Tiér'a este in dreptu se scie ce instructiuni s'au datu in cestiunea Dunarei. In adevèru, am auditu ce a disu commissariulu nostru, dara noi nu avem a face cu comisariulu care este unu subordonatu alu ministrului de esterne, si care in totu momentulu dicea: acésta este opiniunea mea personala. Comisariulu austriacu'i dicea: ceea ce spu dni'ata nu póte fi decátu opiniunea dtale personala, cà-ci eu am aici la busunariu, cà gubernulu dtale a luatú alta decisiune. Trebuie dara se aretati ce a facutu comisiunea in cestiunea Dunarei, trebuie se aretati opiniunea dvóstra precum a aretatu-o Austri'a. Austri'a are ministrii mari si puternici si a avutu dreptate se planga pe acelu ministru mortu, bar. de Haymerle, care urmá in politica pe Andrassy. Cestiunea este pendentá, dara noi trebuie se scimu ce drumu i se dà. In cestiunea de faciá, ceea ce este pozitivu e cà a urmaritu tratatiuni pentru a ajunge cà gubernulu austriacu se se multiamésca cu not'a data, cu esplicarile date; vedeti cà punu cuventulu celu mai dulce. Dara éراسi pe ulitia, pe la teatru, pe la locuri publice, am aflatu cà au fostu multe etape cá se vina la acésta. Am aflatu nóstru, cà s'a facutu o mare dis-

cutiune asupra sensului ce avea cuventulu: sub cuventu. Ei bine, s'a disu cà sub cuventu nu e sub cuventu, cà in romanesce are altu sensu. Discutiunea inse de adi, care a urmatu in cestiunea epizootiei, v'a doveditu cà este sub cuventu... (aplaude, ilaritate). Ce ar fi resunsu gubernulu austriacu? Apoi, dupa-ce ne-ati maltratu, acum ne faceti si prosti, ne diceti cà reu amu intielesu? Nu uitati inse, cà avem sub stapênirea nóstra trei milióne de romani, cari vorbescu totu asia de bine romanesce cà si dvóstra si sciú cà sub cuventu este unu cuventu.

Dupa acésta a venitu d. primu-ministru si a datu unu nou intielesu la cuventulu romanescu de: sub cuventu. Asemenea a venitu se ne faca nóue stúlie de istoria despre relatiunile nóstre cu Austri'a, ba inca a venitu si a profesatu o mare admiratiune pentru imperatulu Austriei, care nu avea de locu a face in cestiune.

Dloru, si acei cari au avutu onóre a cunósce pe imperatulu Austriei, si acei cari l'au vediutu, precum si acei cari nu l'au vediutu, trebuie se se unésca cu admiratiunea adusa pentru acestu monarchu, fiindu-cá in adevèru este ánim'a cea mai generósá, este monarchulu celu mai constitutionalu, este omulu ce compati-mesce pentru nenorociti si care nu inchide baerile pungei sale, candu este a vindecá o nenorocire; astfeliu candu a fostu vorb'a de nenorocirea dela Ring-Theater, a datu 500 000 florini. In adevèru este fórte bogatu, dara 4 cincimi din averea sa mergu in faceri de bine.

De aceea dara cu totii se ne unimu la admiratiunea data imperatulu Austriei, si credu cà aceste cuvinte esite din gur'a mea la adress'a monarchului Austriei, trebuie se aiba greutatea loru.

Ne-a mai spusu dnulu primu-ministru, cà famili'a Hohenzollerniloru are dragoste traditionala pentru famili'a Habsburgiloru. Din dio'a inse candu Carolu de Hohenzollern a devenitu unu Carolu alu Romaniei, eu sunt incredintiatu, cà nu are decátu traditiunile poporului romanu (aplaude). Si daca este se ne punemu pe termulu traditiuniloru istoriei, apoi la batali'a dela Sadova vomu vedé cà unu Hohenzollern, care a moritu in lupta, n'a moritu pentru amorulu seu personalu càtra cas'a Habsburgiloru.

In privinti'a faptului care l'a facutu Maria Teresia càtra poporulu romanu din Banatu si Transilvani'a, lasu pe amicii mei Maniu si Popescu cá se vorbésca, inse noi cà Romani si mai alesu cà Moldoveni, ne aducemu aminte, cà sub Maria Teresia Kaunitz trimitea bani la Thugut si prin acei bani dati Turciloru, a cumperatu Bucovin'a.

Dloru, acésta este cà istoria; istoria la istoria, istoriografu la istoriografu, si sciti fórte bine cà istoriografii potu se spuna adeseori si neadeveruri, dara dv. remane se judecati, care din istoriografi a spusu adevèratu.

Eu inse voiú vorbí de ceea ce a fostu mai de curendu, si inca odata repetu cà nu voiú acúsá pe Austri'a; ea are o politica traditionala si are ministrii mari; politic'a Austriei a fostu de a combate emanciparea popóraloru crestine de sub jugulu turcescu.

Dloru, in vremea luptei nóstre in Moldov'a pentru onórea cà se venimu in Bucuresci, se facemu unu singuru statu, cà ci barbatii de statu moldoveni, mai inainte de tóte aveau ide'a de statu, acésta a fostu ide'a mare a generatiunii din care facu parte, scimu si ne aducemu bine aminte. Cà la congresulu din Paris. inainte de a consultá populatiunea romana, Austri'a cu Turci'a au fostu acelea cari s'au opusu mai multu la formarea statului romanu. Candu in lun'a lui Decembre s'a convocatú camer'a Moldovei si ni s'a disu se punemu conditiunile unirei, noi amu respunsu cà nu avem conditiuni; astfeliu érá entusiasmulu nostru.

Erá, dloru, atunci baronulu Göbel de Lanoy, unu nume ce nici-odata nu va fi stersu din istori'a lupteloru nóstre; caimacam érá Vogoride, listele electorale se trimiteau la acelu baronu, care stergea pe Alexandri, pe Negri si altii.

Ei bine, acele liste, precum si corespondenti'a lui Vogoride au caditu in man'a mea si atunci nu érá lege pentru revelarea documenteloru diplomatice si le-am trimisu lui Napoleonu alu III-lea, care a mersu la Osborn cu listele acelea si a isbutitu se faca si pe regin'a Angliei se consimtia, se strice alegerile acelea.

Astfeliu numai amu potutu veni aci. Dupa-ce amu jocatú hor'a unirei la Petre bacanu in Jasi, amu venitu s'o jocamu si aici in Bucuresci. Pentru-ce dara ni se spune istori'a cu erori? Sunt inse ómeni de atunci cari traiescu si cari se afla chiaru aci intre noi, precum este dnulu Nicolau Jonescu si altii; sunt si in senatu vreo càtiva.

Asia dara, pentru-ce se schimba istori'a lupteloru numai in interesulu de a ascunde unu lapsus calami?

Ei! gubernulu austriacu nu s'a multiamitu numai cu acésta. Imperatulu este prea, susu pusu pentru-cá se póta fi ofensatu, fia chiaru de unu ministru alu Romaniei. Dara aci nu érá vorb'a decátu de o cestiune de gubernu la gubernu de intrebuintiare de cuvinte, care nu se dice in limbagiulu parlamentariu; cestiune de interpretare a cuventului „sub cuventu“.

Dupa-ce dara cursulu de istoria a fostu departe de a reusi, apoi a venitu not'a de esplicatiuni. Acum se dice cà acésta nota de esplicatiuni nu este o nota cu scuse. Apoi, dniloru, se ne intielegemu, altele sunt scusele care se facu pe piati'a teatralui, altele sunt scusele care se facu in sal'a unui balu, candu cineva calca pe o dama si altele sunt scusele candu se facu dela diplomatu la diplomatu.

Ceea ce nu e o scusa si o umiliatiune pentru doi tineri cari se calca pe picioru, este scusa dela gubernu la gubernu, si dovéda cà este asia, este cà gubernulu austriacu, care a ruptu relatiunile personale, s'a multiamitu dupa-ce a primitu acea nota si a publicat'o in capulu gazetei oficiale, atátu in limb'a in care érá scrisa, càtu si in limb'a germana. Se nu se dica dara, cà acestu actu nu este o satisfactiune data susceptibilitatii gubernului austriacu.

Candu Camer'a a disu că regretădă, prea bine a facutu, si eu dicu că sunt fericitu că s'a impacatu lucrulu. Dara acuma am dreptulu de censura, pentru-că nu ai vorbitu in numele dtale, dle Brateanu, ci ai vorbitu in numele Romaniei. Trebuie inse se lovescu pe dlu Statescu? Dlu este unu omu de viitoriu, este unu omu care are se reprezente bine ideile liberali candu vomu mori noi si acésta o dicu cu atātu mai multu, cu cātu dlu Statescu credu că nu'mi va face o aculare de indiscretiune. Candu dnulu primu-ministru dicea: am trecut Dunarea fara se consultu pe colegii mei, acésta a fostu o satisfactiune pentru mine. Apoi mai este guvernul constitutionalu acesta pentru care ati facutu o revolutiune? Am ascultatu pe dlu Lascaru Catargiu că a fostu unu Saturnu care si-a manancatu copiii. Dara ia se vedemu pe indoitu Saturnu cāti copii a mancatu! Am acusat pe dlu Lascaru Catargiu că a lucratu dupa bunulu placu si vedemu că acestu sistemul urmédia si astadi.

Eu nu acusu pe dlu Statescu, ci acusu sistemulu care este de a se dá sprijinu guvernulu bunului placu. Candu bunulu placu este in cele din laintru, atunci cestiunea se pôte refu între noi, dara candu guvernulu bunului placu este in cele din afara, acésta are consecintie fórte rele, pentru-că angagiamentele ce le ia, le ia in numele tiei si léga interesele ei.

Éta, dloru, de ce sprijinu opiniunea dlui Jonescu, că se ni se prezente documentele in acésta cestiune, pentru-că eu nu impartasescu opiniunea acelora cari dicu: asteptati până la calendele grece. In dio'a candu s'a publicatu in gazetele din Vien'a not'a prin care guvernulu romanu dá o satisfactiune onorabile, nu dicu altfelu, guvernulu austro-ungurescu, din acea di tiér'a are dreptulu se cunósca totu ce ne-a condusu la acestu resultat. Prin urmare, se ne tragemu odata o linia de conduita in relatiunile nóstre esterióre. Noi cá statu micu nu avemu decâtu o arma de intrebuintatu si acea arma se chiama lealitate, franchetia; numai astfelu potemu se strecuramu tiér'a nóstra prin pericolele cele mari. Diplomati'a in veaculu alu XIX este cu totul alt'a decâtu diplomati'a din timpul fanariotiloru, si decâtu alu bizantiniloru. Atunci candu nu erá drumu de feru, nu erá telegrafu, erá permis se se mai mintia. Astadi inse, candu avemu si drumu de feru si telegrafu, trebuie se scimu totu ce se dice si totu ce se face. Se nu ne credemu Bismarci, cá-ci nu suntemu decâtu nise bieti tierani dela Dunare si cá astfelu, numai prin onestitate, lealitate si franchetia vomu potea strecurá tiér'a nóstra printre stancile cari o amerintia, pentru a ajunge la missiunea ce are de a pazi gurile Dunarei.

Cestiunea Dunarei este unu obiectivu care are se absórba tóta activitatea nóstra, si pentru acésta ertati mi o espressiune imprumutata dela repausatulu Otetelisanu: nu trebuie se amblamu cu ciapcánlicuri cá se o resolvamu.

In caus'a emigratoriloru banatieni.

(Urmare si fine.)

Daca motivulu interpelarej a fostu sórtea celoru 140 familii, inapoiarea silita sau si pr'ins'a estradare, cum remane acestu motivu in fácia cu faptele petrecute? Nu dispare óre obiectulu si alu interpelarej si alu motiunei din momentul ce se lamuresce cestiunea si se invederédia contrariulu de cele sustinute?

Se vorbesce, dloru, despre misicarea ce a produsu in press'a tiei o circulara a ministrului presidente din Timpulu. Am disu Timpulu, am cititu si eu o reproductiune din „Observatoriulu Sibiiului“.

Principiulu romanismulu singurulu salvatoru, principiulu estradatiunei, si gonirea unoru Romani de pe pamentulu romanescu, urmá neaperatu se ne impresiomedie, se ne alarmedie pe toti si press'a cu dreptu cuventu s'a revoltatu in fácia unoru fapte deprimatóre espuse in acea circulara si in diariile austro-magiare. Eu citindu acea circulara m'am dusu la unu on. colegu si scumpu amicu alu meu se'mi versu foculu, si aretandu'i coprinulu circularu, am deplansu amaru faptulu naratu, calificandu'lu de sacrilegiu si blaste-mandu sórtea nóstra. In urma am cautatu se me informediu mai bine; intemplantia a voitu se intélnescu doi din acesti banatieni remasi in capitala; intrebandu'i despre cele petrecute, ei mi-au naratu faptulu astfelu precum vi l'am espusu si eu.

Odata faptele verificate, nu mai pôte fi vorb'a nici de estradere nici de alungare si faptulu inapoiarei voluntare remanendu isolatu incetédia, dispare ori-ce cauza, fara care neaperatu nu pôte fi vorb'a despre efecte.

In puçine cuvinte voiu cautá se respundu la obiectiunile fórte judicióse ale on. dn. Vernescu.

Se face guvernulu o mustrare, pentru-că n'a datu banatieniloru pamenturi in Dobrogea.

Interpelarea avea in vedere faptulu alungarei si alu estradatiunei, totu asemenea si motiunea.

La cestiunea improprietarierei, guvernulu respunde cu fapte implinite si recunoscute de on. Camera.

I se dice: de ce ai datu pamenturi Romaniloru venitii mai inainte din Transilvani'a si Banatu, si ai refusat acestoru 140 de familii, cerendu-le acte de emigratiune?

De ce se face casu si vorba despre acte de emigratiune, candu sciutu este că fiacare omu este in dreptu a se stramutá din vechi'a sa patri'a si a se duce unde va voí.

Adeverulu asupra acestui principiu de dreptu naturalu, de dreptu hipoteticu pôte se fia cu opostiunea; eu unulu me marginescu a respunde la tóte acele intrebări si obiectiuni cu unu şinguru argumentu.

On. dn. Vernescu a fostu la gubernu si cunósce bine, că exista între Romani'a si Austro-Ungari'a o fatala conventiune, care prin anume dispositiune, dice că toti Romanii tiei nóstre potu avea proprietati in Austro-

Ungari'a fara cá se renuntie la calitatea, la nationalitatea loru de Romani; totu asemenea este si cu supusii imperiulu austro-ungaru!

Voci. Nu este asia.

Dn. Maniu. Intocmai asia dispune conventiunea in fiintia.

Dn. M. Cogalniceanu. Dara nu proprietati rurale (sgomotu).

Dn. Maniu. Ni s'ar potea dice că: nu prevede distinctiuni si cei tari au dreptate fácia cu cei slabi in poterea dreptulu celui mai tare: Potentes potenter agunt.

Dara, dloru, abstractiune facundu de tóte acestea formalitati si interpretatiuni, credeti óre dv. că pentru a fi cineva unu eminentu omu de Statu si in acelasu timpu unu bunu romanu, nu este de datori'a lui mai pe susu de tóte in prim'a linia, si mai inainte de tóte a ferí tiér'a de incurcaturi; a ocroti interesele ei vitale?

Nu voiu fi pentru formalitati exagerate, candu este vorb'a de indigenatu si de emigratiunea Romaniloru, dara nu credu că s'ar face unu bunu serviciu Romaniei si romaniloru in genere, dandu-se ospitalitate invasiuniloru straine, dandu-se toturoru bajenariloru straini pamenturi dupa cum o voiesce motiunea, in prim'a parte a ei.

Credeti dv. că ar fi folositoru, ar fi romanescu faptu a se supune tiér'a la sórte necunoscuta? (aplaude prelungite). Eu unulu, ve rogu, ve conjuru se fimu uniti a ferí elementulu si Statulu Romaniloru de calamitati, de neajunsuri! Ve rogu dloru, terminandu, se binevoiti a primí recunoscintia mea pentru generós'a si romanesc'a solitudinea si iubire ce aveti pentru fratii mei banatieni. Ve sunt recunoscatoriu pentru sentimentele manifestate, dara ve rogu se recunósceati, cá necesitandu cea mai mica urma de unu faptu concretu, care se legitimedie, fia animositatile, fia divisiunile nóstre, urmédia cá cu totii se facemu a incetá resimtiementele si tóte neintelegerile, incriminarile vehemente si oratiunile passionate.

— Despre facultatea de teologia dela Bucuresti infintiată de curendu, citimu acestea:

Numerulu studentiloru si auditoriloru regulati la facultatea de teologia este de 50, dintre cari 43 studenti si 7 auditori.

Dupa studiile facute studentii si auditorii facultatii de teologia se impartu in modulu urmatoriu: 1 licentiatu in litere, 2 cari au urmatu cursurile facultatii de litere, 1 bacalaureatu, 27 absolventi a 7 clase seminariale, 10 absolventi a 6 clase seminariale, 1 absolventu alu cursurilor liceale, 1 absolventu alu scólei secundare armene si 7 auditori, cari au trecut 4 clase seminariale.

Pe langa acestia mai frecuentédia vreo 15 preoti si laici cursurile numai cá auditori benevoli, cari nu s'au inscriu cá studenti sau auditori regulati ai facultatii de teologia.

Dupa starea sociala studentii si auditorii regulati ai facultatii se impartu in chipulu urmat: 20 laici, 17 preoti si 13 diaconi.

Ne pare bine, candu vedemu, că preotii si viitorii clerici, reprezentanti ai bisericej, alérga se'si capete o cultura inalta, spre a vedea si la noi pe preoti implinindu inalt'a missiune cu demnitate si dandu ródele cele binefacatórie, precum vedemu acésta la popórale mai inaintate in cultura decâtu noi. (Dupa „Timpulu“).

Dela Academi'a romana.

List'a publicatiuniloru prezentate la concursu pentru premiele Lazaru si Nasturelu Herescu, ce au a se decerne in sesiunea generala 1882.

1. Jo anu Stefanelli. Catehetic'a bisericej dreptu credintióse resaritene de Joanu Stefanelli. Sibiu 1879. 1 vol. 8-vu.

— Catechese tratandu istori'a biblica a Testamentulu vechiu. Sibiu 1880. 1 vol. 8-vu.

— Catechese tratandu istori'a biblica a Testamentulu nou si faptele santiloru apostoli. T. II. Sibiu 1881. 1 vol. 8-vu. Dimpreduna cu cart'a Palestinei in 4 tabele.

— Catechese tratandu invetiaturile dogmatice si morale ale bisericej drept-credintióse resaritene. T. III. Sibiu 1881. 1 vol. 8-vu.

2. Gligore M. Jipescu. Opincaru. Bucuresti 1881. 1 vol. 8-vu.

3. J. M. Bujoreanu. Zulufenblum sau Drepturile evreiloru. Bucuresti 1879. 1 vol. 8-vu.

— O flóre la Plevn'a. Romantiu. Bucuresti 1880. 1 fóia volanta.

— Zapciu. Cantioneta-satira. Bucuresti 1881. 1 vol. 8-vu.

4. G. G. Meitani. Studiu asupra constitutiunei Romaniloru. Fascic. IV si V. Bucuresti 1881. 2 vol. 8-vu.

5. I. C. Dragescu. Maternologi'a (Educatiune-igiene). Constantia 1881. 1 vol. 8-vu.

6. Stef. Popu. Economi'a rurala. Blasiu 1881. 1 vol. 8-vu.

7. Joane Popescu. Psihologi'a empirica sau sciinti'a despre sufletu. Sibiu 1881. 1 v. 8-vu.

8. P. Ispirescu. Basmele Romaniloru adunate din gur'a poporulu. Bucuresti 1881. 1 vol. 8-vu.

9. Joanu Slavici. Novele din poporu. Bucuresti 1881. 1 vol. 8-vu.

10. N. Cucu. Petroleulu, derivatele si aplicatiunile lui. Bucuresti 1881. 1 vol. 8-vu.*

Sesiunea generale a Academiei se va deschide in 23 Febr. (17 Martiu).

Din provinciile revoltate.

Avemu sciri telegrafice numai până in 14 Febr. Trupele din divisiunea gener. Winterhalder au ocupatu localitatile Ledenitia, Greben, Ubalak, la care ocaziune s'au si portatu cu mare bravura, éra perderile au fostu trei morti, cátiva raniti greu si altii mai usioru. La satulu Orahovatiu inca a fostu lovire. In acea comuna si in orasiulu Risano poporatiunea desarmata si statariulu proclamatu. Crivosci'a e curatita de insurgenti, acestia inse s'au trasu spre Muntenegru si Hertiegovin'a, prin urmare nu este adeveratu că celu puçinu aceia s'aru fi supusu; sunt ocupate numai satele loru de cátra trupe. In aceleasi dile capii insurectiunei au impartitu o proclamatiune nóua tradusa si in alte limbi, care se incepe: „In numele a totu potentelu Ddieu! Ddieule mare alu dreptatiej ajuta-ne pe noi!“ Proclamatiunea facundu istoriculu causei dela 1869 până astadi, formédia unu actu de acusatune in contra guvernulu austriacu si indémna poporulu la aparare pe viétia pe mórte. Diariile din Vien'a care au publicatu dilele trecute acea proclamatiune, au fostu confiscate si arse, dara „P. Lloyd“, „P. Naplo“ si a. din Budapest'a totu o au publicatu. Intre serbii revoltati se afla multi maurovlachi, adeca romani cunoscuti sub nume de istriani.

Numerulu insurgentiloru in locu de a se inpuçiná, in dilele din urma s'a mai inmultitu. Dupa sciri venite dela corespondentii anglii, italiani, germani, chiaru si poporatiunea romano-cathol. din Hertiegovin'a s'a resculatu si comandantele catoliciloru este don Giovanni Musici. Dintre mohamedani s'au mai formatu dóue trupe, una sub comand'a lui Salio Forta alias Tungus, alta de 1000 capete sub a lui Asan Borta dela Novi Bazar, adeca din partea unde mai domnesce sultanulu.

In timpul din urma se propaga fórte multu ide'a in Vien'a si in Budapest'a, că revolutiunea numai asia se pôte infrange mai curendu si cu sacrificie mai puçine, daca armat'a austro-ungara va ocupá si Muntenegru, daca nu si Serbi'a; in acestu casu inse pôte fi ori-cine prea siguru, că resboiulu cu Russi'a, doritu asia multu de unguri, nu se mai pôte evitá nici 24 de óre.

In cātu pentru transporturile de oficiari si soldati muscali voluntari pe la Varna, Reni, Bucuresti-Ruscicu, acelea sunt necurmte, in cātu se pôte deschide in diarie rubrica separata pentru acelea. Guvernulu Rusiei nu vrea resboiu cu Austro-Ungari'a, asia se dice; dara immens'a majoritate a classeloru inteligente si chiaru armat'a ilu cere cu totuadinsulu; éra in Ungari'a si Poloni'a este asemenea dorintia celoru mai multi, cá se sparga odata, cá-ci dupa cum dicu ungurii, mai bine acuma, decâtu mai curendu. Ei ceru resboiulu cu Russi'a; éra noi ne tememu cã'lu voru avea nesmintitu si neaperatu, daca nu acuma, celu multu in 5—6 ani.

In 14 Februariu se tînù in Vien'a consiliu de generali, care a duratu aprópe patru óre sub presidiulu Maiest. Sale, cu assistenti'a archiducelui Albrecht, a ministrului de resboiu, com. Bylandt-Reidt, a comandantelu br. Filippovici, general-adjutantulu br. Mondel, chefulu cancelariej generalu-maioru Popp (nasaudénulu).

Tóte celelalte sciri straine se afla in momentele de fácia delaturate in a dou'a si a trei'a linia, pe langa cele ce se intempla in provinciile revoltate. Hertiegovin'a e astadi parol'a dilei pentru Europ'a.

*) Se pare că vreo doi dintre ddni membrii concurenti n'au cititu conditiunile de concursu publicate in „Monitoriu“, in Annale si in mai multe diarie in fiacare anu. Red.

Sciri diverse.

— (Despre expozitiunea nationala romanésca dela Sibiu din an. 1881) veni în 15 exemplare la comitetulu Asociațiunei transilvane, în altele la comitetulu expozitiunei si la redactiuni unu raportu redactatu în limb'a germana de cătra onor. d. dr. Joana Hintz secretariulu camerei comerciale si industriale din Brasiova. Dn. Hintz avuse misiunea data de a dreptulu dela camera, alu carei presedinte este onoratu dnu Diamandi Manole, că venindu la expozitiune, se o examinade cu tóta atentiunea, în tóte partile sale, spre a poté informá dupa aceea pe membrii camerei si în casu de a o meritá, pe totu publiculu patriei. Raportulu aparú în 4° mare pe 10 pagine*) si dn. raportoru isi implini în trinsulu acea misiune frumoasa în modu obiectivu, fara nici-o preocupatiune asia, în cătu daca ne mai remane ceva de doritu din partea nóstra că publicisti, este numai că se se afle la acelu raportu inca si unu bunu traducatoriu, spre a se reproduce întregu si în limb'a nóstra. Mesur'a luata spre a se publicá mai ántaiu în limb'a originale în care s'a compusu raportulu, este prea nemerita si intielépta, că-ci scopulu camerei comerciale nu trebuia se fia a informá despre reusit'a expozitiunei pe publiculu romanescu; acésta erá dator'i'a carturariloru sei, daca nu si mai multu decâtu aceea; ci scopulu camerei a fostu a informá pe publiculu de alte limbi si anume pe clasele competente, care se interesédia de industria, de comerciu si care facu studiu de caractere nationali si de facultatile spiritali ale popóraloru.

Multiamimu camerei, presedintelui si secretariulu seu pentru patrioticulu loru devotamentu.

— (Distinctiuni si decoratiuni imperatesci date la unii barbati romani). Intre multele decoratiuni căte se impartira în lunile din urma, cu parere de reu cunóscemu, că scapaseram din vedere prea inalt'a distinctiune ce s'a facutu ilustrulu dnu Augustinu Ladai, fostu comite supremu alu comitatulu Albei-super., fostu membru alu curtiei de apelu (tabl'a reg.), apoi că membru alu curtiei supreme, retrasu în pensiune. Domni'a sa fu decoratu cu crucea ordinulu leopoldinu, pe care dorimu se o pórtu la multi ani fericiti.

Maiestatea Sa ces. reg. ap. a binevoitu a dá crucea de aur cu coróna pentru merite domnului Ladislau (Basiliu) Dorgo dupa 50 de ani petrecuti în servitiulu comitatulu Clusiu. Dnulu L. Dorgo e frate alu repausatulu A. Dorgo, care fusese unulu din secretarii comitatulu nationale romanescu din a. 1848/9, apoi consiliariu referente la guberniulu transilvanu (intre anii 1850—1861).

Orascia, 12 Februaru. Soldatulu Georgie Pripu din Silvasiulu-de susu, aprópe de Hatiegu, fostu conductoru de plutonu (Zugführer) în regimentulu de linia 64, care se afla în Bosni'a, fu decoratu de cătra Mai. Sa cu medali'a de argintu de clasa I ce se dá pentru bravure extraordinarie. Atátu G. Pripu cătu si alti cătiva camaradi de ai lui au bine meritatu prin lupte eroice portate „in contra banditiloru din Bosni'a“, cum suna terminulu oficiale. Medali'a i s'a atérnatu de cătra dn. colonelu c. r. Kupelwieser dupa servitiulu bisericescu în frontulu unui batalionu esitu în parada, dupa care s'a datu si o masa cu óspeti numerosi, militari si civili. În acelu timpu veni si dela Bielina scirea telegrafica despre decorarea altoru doi camaradi romani ai lui Pripu, totu pentru fapte heroice.

Locuitorii romani dela Orascia n'au fostu prea indestulati cu unele parti ale acelei solemnitati, ceea ce vomu vedea din o corespondentia vigorósa ce va urmá în celu mai de aprópe numeru.

— (Cért'a din comun'a Sacelu) distantia de o posta dela Sibiu, au ajunsu aici la prefectura. Insult'a facuta de cătra parochu primariulu în ajunulu Bobotediéi, că-ci numai dupa ce a amblatu si pe la tiganii din capulu satului, a mersu spre séra si la primariu; batai'a urmata în alta di, fug'a primariulu la pretura în Salisce; luarea cu violentia a tablei dela primaria, ducerea popii în féra de cătra gendarmi la Salisce si alte o multime de scandale comise în acea comuna de mai multu timpu spre rusinea si infami'a to-

turoru, va dá de lucru prefecturei, se pare inse că si la procuroru si la tribunalu. Sacelulu a fostu până în an. 1848 comuna din cele iobagite si apartinea la comitatulu Albei inferióre cu resedenti'a în Aiudu, cunoscutu din vechime de tirani'a sa, care a lasatu urme de sclav'ia si lipsa de sentimentulu onórei si în a dóu'a generatiune. Jobagiulu nu se considerá de persóna omenésca, ci numai de animalu muncitoriu; urmarea erá că se perdeá simtiulu de onóre cu nume cu totu. Óre inse si la popa? Faptele respundu că si.

— (Balulu reuniunei femeiloru romane) din 15 Febr., de si nu a fostu cercetatu de unu publicu asia numerosu că celu din anulu trecut, a esitu inse totu asia de frumosu si ánimatu. Domnii generali în frunte cu escel. sa domnulu comandante generalu de artileria Bauer, cu consórt'a sa, mai multi domni coloneli cu alti dñi oficiari de statu maioru si oficiari superiori, nu'si pregetara a dá onóre prin present'i'a ddloru modestei nóstre petreceri.

— (Comitele Melchioru Lonyay escelentia, fostu ministru si presedinte alu Academiei). „Si am vediatu pe celu potente inaltiatu că cedrii Libanului, si am trecut, si éta, nu éra. (Profetulu Isaia). Cine ar fi mai crediatu vreodata! Dupa diarele din Vien'a si Bpest'a, comitele M. Lonyay si-a perdutu mai tóta avuti'a sa de milióne. Alta-data mai pe largu.

O adresa de multiamita ferbinte cătra Comitétulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu.

Gratitudo rara virtus, pe romanescu la intielesu: binefacerea se uita usioru. Ce? Se uita? Se intempla uneori si mai reu: Celu pe care nu l'ai lasatu se móra, nu te lasa se traiesci. Esperienti'a de secolu invétia, că sunt si ómeni, cari urescu pe benefactorii loru. Pentru ce? Din vanitate.

În adress'a la care'i dămu locu în aceste colone, lectorii voru cunóscu pe unu june romanu inspiratu de celu mai nobile sentimentulu alu gratitudinei candide si pure, care'lu onóra pe elu si servece spre óresicare consolatiune membriloru comitetulu si mai de aprópe betraniloru căti se mai afla în viétia, că'si mai audu si ei ici-colea căte unu cuventu de recunoscintia.

Prunisiuru, în 7 Februaru 1882.

Onorable Comitétu!

„Spät kommt Ihr, doch Ihr kommt.“

M'ai tinutu de subsuori 6 ani de dile si dupa ce mi-au crescutu aripele, mi-am luat sborul în lume, am disparutu fara se me mai vedeti, sau se mi-audit celu puçinu de nume.

Unu omu, de ar fi ori cătu denaturatu, s'ar potea duce gonitu de ambitiuni, sau cine scie de ce aspiratiuni falnice, fara se se mai uite inapoi. Dara sunt momente, în cari acelu omu desfiguratu de anii vietii si de prafulu strainatati, isi aduce aminte de mam'a ce l'a laptatu si l'a crescutu, si daca nu-i tramite altuceva, celu puçinu o salutare i-arunca din departare pe aripele dorulu, decorate cu flórea gratitudinei.

Ei bine, eu inca am fostu gonitu, inse nu de ambitiuni vane, ci de iubire fiéscu, fiindu-că numai departandu-me, sciamu, că me voi potea apropia că unu fiu recunoscatoriu de mam'a ce m'a scutitu de furtunele vietii. Am disparutu iute, inse nu pentru că se-mi pierdu urmele vechi, ci pentru a-mi forma urme nóue si bine marcate, că omulu ce nu voiesce se-si ascunda pasii, pentru-că se védia pe unde se se întórca în casu de nevoia.

Uitandu-me inapoi, mi-am vediatu pasii cei noi până la originea lor, dip usi'a Asociatiunei transilvane. Că unulu ce si-a uitatu se-si ia diu'a buna, ba si-a uitatu chiaru se-si achite contulu pentru mancare si locuinta la otelulu unde a fostu adapostitu, neputendu-me întórce în persóna, incepu a me achita din departare.

Facu o comparatiune triviala, pentru-că se me intieléga si aceia, cari interpreta beneficiile Asociatiunei din punctu de vedere mai multu platonicu.

Eu, onorable Comitétu, am fostu unulu din acei, cari s'au bucuratu de beneficii exceptionale din partea Asociatiunei, dara că atare nici-decum nu mi-am intipuitu, că acelea beneficii mi le-ati oferitu, fiindu-că le-asiu fi meritatu dóra prin trecutulu meu, ci sciamu că acelea trebuiescu achitate prin viitoriulu meu.

Me întrebu: ce opiniune ar trebui se-mi formediu chiaru eu despre mine, daca nici până astadi n'asiu fi devenitu capabilu a motiva increderea ce-au avutu-o în viitoriulu meu propriu acei barbati devotati, cari nu numai cu voturile, ci chiaru cu munc'a loru privata au statu buni pentru imprumuturile ce mi s'au acordatu preste stipendiulu ce l'aveamu?

Nu trebuia se-mi facu dejá acum imputarea rusinatória, că noi cesti tineri nu suntemu buni de altuceva, decâtu a consumá fondurile create de cei betrani, fara a potea pune în locu, daca nu unu prisosu, celu puçinu echivalentulu?

Au fostu da! timpuri, în cari turtitu de gréu'a sarcina a saraciei si-a desperarei, imi venia se credu, că beneficiile oferite mie de Asociatiunea nóstra au fostu si voru remanea o pomana data unui invalidu, vulneratu dejá în avantgarda, si mi se parea, că daca toti, cari voru fi primitu daruri dela Ea, voru fi condamnatu la nepotinti'a de-a mai întórce, în locu că acea mam'a buna se prospere, va vestedi si va perú, si cu Ea o artera principala a natiunei romane; acum inse, candu noorii s'au risipitu si simtiu din nou caldur'a sórelui, impartiu din ea si mamei mele sufletesci, că se póta face cu atáta mai multu altora, ce mi-a facutu mie.

Timpurile de nepasare au trecut, trebuie se contribuimu cu totii pentru otelirea trupuriloru si sufletelor, că-ci rivalitatea ce s'a desteptatu între popóra, e o sententia de mórtu pentru cei ce nu perseverédia în nobil'a lupta pentru progresu.

Daca au contribuitu până acum sute, pentru că se se redice unulu, de acum înainte trebuie se contribuie unulu, pentru-că se se redice sute! numai cu acésta devisa în sufletu vomu potea nesocoti obosél'a braciiloru, care póte descuragiá numai pe cei osanditi la perire, sau pe aceia, cari nu sunt consecii despre conditiunile progresarei.

Asociatiunea grauntieloru de nesipu constitue Sahara cea imensa si prundurile vaste ale oceaneloru; bescutie nevisibile asociandu-se, sunt în stare a trage unu velu de nuori preste unu continentu întregu si alimentédia torenti, riuri si mari; miliarde de vibratiuni se unescu pentru a produce lumin'a si caldur'a sórelui, ce patrunde lumi întregi cu viétia si voluptate; pentru ce se nu credemu, că vomu atinge idealulu. daca ámele toturoru din noi voru vibrá intru-unu cugetu si într'o ideia?

Au trecut trei ani si jumetate de candu traiescu din munc'a mea propria si mi-am adusu aminte, că acésta munca n'ar produce nici a diecea parte, daca n'ar fi fostu Asociatiunea transilvana si unu comitetu plinu de incredere în viitoriulu tinerimeii crescute de Ea, care la timpu de strimtorare cu risiculu averei sale private mi-a votatu — pe langa stipendiulu — si diferite imprumuturi, pe cari, daca nu voi potea, sau voi a le plati, s'au obligatu mai multi din membrii sei a le restitui.

Ei, bine! le multiamescu din departare fiacarui în parte si toturoru în genere, si pentru-că se póta avea curagiulu si în viitoru a ajutá pe alti tineri mai demni decâtu mine, le strigu plinu de mandria, că mi-a venit si mie rendulu la sacrificii, plinu de sperantia că acestu rendu va fi durabilu: sunteti deslegati de obligamentulu ce l'ati luat asupra Domniiloru Vóstre acum diece ani, si declaru că dela 1 Ianuariu 1882 sunt membru ordinariu alu Asociatiunea transilvane.

Odata cu cotisatiunea de membru ordinariu alaturu aici inca 25 fl. v. a. din dator'i'a ce am cătra Asociatiune. Modest'a mea léfa lunara nu-mi permite a da acum mai multu, dara promitu, că voi face tóta economi'a possibila, pentru a me potea achita si de restu în celu mai scurtu timpu.

Rogu inse pe onorabilulu Comitétu, se binevoiesca a me informa — fiindu-că nu-mi mai aducu bine aminte — din ce sume au costatu acele doue imprumuturi ce mi s'au acordatu? si totuodată se fia interpretulu sentimentelor mele de gratitudine facia de mam'a nóstra sufletésca, Asociatiunea transilvana, pentru nesecat'a Ei iubire si nobilu-i devotamentu.

Primiti, Ve rogu, onorati membri, asigurarea celui mai distinsu respectu si devotamentu ce Ve pastrezu.

V. M. Lazaru
din Avrigu
ingineriu-asistentu la gar'a Prunisiuru în Roma, it'a.

Exemplarie întregi dela Nr. 1 incepundu vomu mai avea până la finea lunei; reflectamu inse pe domnii cari ceru pe creditu, că se binevoiesca a luá în consideratiune, că pe noi nu ne astépta nimeni de sute si de mii, care trebuie se se numere exactu la terminu, de ex. numai la posta preste una mie florini. Ce e 4 si 8 fl. pe langa 4000 si 8000 fl.?

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

în 16 Februaru st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aur unguresca	119 20	119 10
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	91 30	91 25
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	109 75	109 80
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	97 —	96 75
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	134 25	133 70
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	99 50	99 25
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	99 —	98 50
Obligatiuni urbariale temesiane	98 75	98 75
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	98 —	97 75
Obligatiuni urbariale transilvane	100 —	99 75
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99 50	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimei de vinu	97 35	97 75
Datorie de statu austriaca în chartie	77 75	77 15
Datorie de statu în argintu	78 30	78 —
Rent'a de aur austriaca	93 90	94 —
Rent'a de statu dela 1860	132 —	132 —
Actiuni de banca austro-ung.	842 —	844 —
Actiuni de banca de creditu ung.	344 —	345 —
Actiuni de creditu aust.	348 40	348 50
Scrisuri fonciari ale institutulu „Albin'a“ dela Sibiu	—	99 20
Galbini imper.	5 60	5 59
Napoleonodorulu	9 42 1/2	9 41
100 marce nemtesci	58 25	58 10

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.

*) Die rumänische Ausstellung in Hermannstadt vom 27 August bis 6 Sept. 1881. Von Johann Hintz als Berichterstatter der Kronstädter Handels- und Gewerbe-Kammer. Kronstadt, 1882. Druck von Römer et Kamner.